

**Nr 306.**

*Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anvisande av medel för underhåll och vård under år 1919 av de s. k. Drottningholmsbroarna; given Stockholms slott den 7 mars 1919.*

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att för underhåll och vård under år 1919, i enlighet med vad i ovannämnda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden närmare angivits, av de s. k. Drottningholmsbroarna å *tilläggsstat* för samma år under sjunde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag, högst, av 42,200 kronor.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

**GUSTAF.**

*R. V. Thorsson.*

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t  
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 7 mars  
1919.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,  
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,  
Statsråden: PETERSSON,  
              SCHOTTE,  
              PETRÉN,  
              NILSON,  
              friherre PALMSTIERNA,  
              RYDÉN,  
              UNDÉN,  
              THORSSON.

---

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Thorsson anförde här-  
efter:

I skrivelse den 14 november 1918 har väg- och vattenbyggnads-  
styrelsen, med stöd av kungl. brevet den 1 februari 1859 angående un-  
derhåll av Tranebergs, Nockeby och Drottningholms broar på vägen  
mellan Stockholms stad och Drottningholms slott i Stockholms län, för  
Kungl. Maj:t anmält fråga om beredande av medel till nämnda broars  
underhåll under år 1919.

*Kostnads-  
beräkningar.*

Vid sin berörda skrivelse har styrelsen fogat ett av tillsynings-  
mannen för nämnda broar, kaptenen R. Åkerdahl avgivet »betänkande  
rörande underhållet av Drottningholmsbroarna år 1919» av följande  
lydelse:

»Liksom de närmast föregående åren har det visat sig nödvändigt att även  
för år 1919 begära högre anslag till Drottningholmsbroarnas underhåll än under det  
närmast förflutna året, beroende på material- och arbetsprisens hastiga ökning.

För året har ur sparsamhetssynpunkt föreslagits inläggning av något mindre än den normala virkesmängden i broarna. Kostnaderna här för hava beräknats efter de pris, som under innevarande år måst betalas för virke och arbete, vilka pris emellertid med omkring 25 procent överstiga de i kostnadsförslaget för år 1918 beräknade.

För erforderlig reparation och justering av rullbroarna vid Traneberg och Nockeby har ett högre belopp än vanligt begärts, särskilt med hänsyn till önskvärdheten av förbättring av lageranordningarna vid Nockeby. Detta större belopp är dock mindre beroende av att broarna skulle vara mer än vanligt i behov av reparationer utan fastmer av de alldeles häpnadsväckande priser, som de mekaniska verkstäderna begära för ganska enkla arbeten.

Arvodet åt tillsyningsmannen har beräknats till samma belopp som för år 1918.

I övrigt hänvisas till bilagda trenne kostnadsförslag, som upptaga en kostnad för underhållet av

Tranebergs bro .....	av 15,900 kronor
Nockeby » .....	» 16,700 »
Drottningholms bro .....	» 9,600 »

eller tillsammans 42,200 kronor.

De av tillsyningsmannen åberopade, av honom uppgjorda kostnadsförslagen innehålla följande, nämligen

beträffande *Tranebergsbro*:

Virke:

timmer 0.20 × 0.25 m. till flytvirke 30 kbm.	å 130: —	3,900: —	
plank 0.062 × 0.175 » » körbanan 30 »	å 100: —	3,000: —	
sparrar 0.15 × 0.15 » » underslag 5 »	å 100: —	500: —	
» 0.123 × 0.123 » » handräcke 2 »	å 100: —	200: —	kr. 7,600: —

Arbetskostnad för inläggning av samma virke .....	67 kbm. å 40: —		» 2,680: —
Hopdymling och hopskruvning av undre virkeslagren i flottorna, småreparationer, tjära, spik, smide, verktyg och transporter .....			» 2,000: —
Reparation av rullbron .....			» 1,000: —
Arvode åt tillsyningsmannen .....			» 400: —
Oförutsedda utgifter omkring 15 procent av ovanstående .....			» 2,220: —

Kronor 15,900: —

beträffande *Nockeby bro*:

Virke:

timmer 0.20 × 0.25 m. till flytvirke 35 kbm.	å 130: —	4,550: —	
plank 0.062 × 0.175 » » körbanan 20 »	å 100: —	2,000: —	
sparrar 0.15 × 0.15 » » underslag 4 »	å 100: —	400: —	
» 0.123 × 0.123 » » handräcke 2 »	å 100: —	200: —	kr. 7,150: —

Arbetskostnad för inläggning av samma virke .....	61 kbm. å 40: —		» 2,440: —
Hopdymling och hopskruvning av undre virkeslagren i flottbron, småreparationer, tjära, spik, smide, verktyg och transporter .....			» 1,500: —

Reparation av rullbron .....	kr. 3,000: —
Arvode åt tillsyningsmannen .....	» 400: —
Oförutsedda utgifter omkring 15 procent av ovanstående .....	» 2,210: —
	<hr/>
	Kronor 16,700: —

samt beträffande *Drottningholmsbron*:

Virke:

timmer 0.20 × 0.25 m. till flytvirke 25 kbm.    à 130: —	3,250: —	
plank 0.162 × 0.175 » » körbana 15 »       à 100: —	1,500: —	
sparrar 0 15 × 0.15 » » underslag 3 »       à 100: —	300: —	
» 0.123 × 0.123 » » handräcke 2 »       à 100: —	200: —	kr. 5,250: —

Arbetskostnad för inläggning av sam-		
ma virke .....	45 kbm.   à 40: —	» 1,800: —
Hopdymling och hopskruvning av undre virkeslagren i flottbron, små-		
reparationer, tjära, spik, smide, verktyg och transporter .....		» 900: —
Arvode åt tillsyningsmannen .....		» 400: —
Oförutsedda utgifter omkring 15 procent av ovanstående .....		» 1,250: —
		<hr/>
		Kronor 9,600: —

Väg- och  
vattenbygg-  
nadsstyrelsen.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har i sin ovannämnda skrivelse den 14 november 1918 anfört, att styrelsen icke hade något att erinra mot den av tillsyningsmannen gjorda kostnadsberäkningen, varför styrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte till underhåll under år 1919 av Tranebergs, Nockeby och Drottningholms broar anvisa ett belopp av 42,200 kronor.

Statskontoret.

Ärendet har remitterats till statskontoret, som i utlåtande den 31 december 1918 anförte:

» Underhållskostnaderna för ifrågavarande broar hava hittills i allmänhet bestritts under förskottstitel och sedermera ersatts, endera från av riksdagen för ändamålet anvisat anslag eller, såsom skett enligt nådiga brevet den 23 december 1918, från anslaget till oförutsedda utgifter eller ock slutligen från den av statskontoret förvaltade Drottningholms broars arrendemedels fond. I några fall hava kostnaderna anvisats att utgå direkt från fonden. För år 1918 har Eders Kungl. Maj:t enligt nådigt brev den 19 april samma år anbefallt statskontoret att utanordna kostnaderna, beräknade till ett belopp av 32,400 kronor, från nämnda fond samt att, i den mån den odisponerade behållningen å fonden därtill icke lämnade tillgång, förskjuta det felande beloppet och framdeles hos Eders Kungl. Maj:t anmäla förskottet till ersättande. Fondens behållning vid 1918 års ingång utgjorde kronor 27,459: 43. Dess hos statskontoret bokförda inkomster och utgifter under året hava uppgått till respektive kronor 7,742: 80, därav förslagsvis beräknad ränta 500 kronor, och 14,177: 27, vadan alltså behållningen denna dag skulle utgöra kronor 21,024: 96. Härvid är emellertid att märka, att bland utgifterna icke äro upptagna de av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen enligt ovanberörda nådiga brev den 14 april 1918 bestridda underhållskostnader, uppgående enligt vad statskontoret inhämtat, till ett

belopp av kronor 32,116:28, vilket ännu icke av styrelsen i vanlig ordning till statskontoret inrapporterats såsom utgift för fonden. Fondens hela kapitaltillgång har sålunda under året förbrukats och dessutom uppstått en brist, som, efter avräknande av en i styrelsen influten, till statskontoret likaledes ej inrapporterad inkomstpost å kronor 618:10, uppgår till kronor 10,473:22.

Till bestridande av det för år 1919 erforderliga beloppet, 42,200 kronor, står sålunda fonden, vilken numera faktiskt upphört, icke vidare till buds, vid vilket förhållande och då Eders Kungl. Maj:t efter 1918 års riksdags beslut om förskottsväsandets avveckling icke läser vilja för ändamålet anlita förskottsvägen samt anslaget till oförutsedda utgifter ej nu torde böra tagas i anspråk, annan utväg icke synes återstå än att av riksdagen äska nödigt anslag. I detta sammanhang vill statskontoret erinra därom, att väckt fråga om övertagande av Stockholms stad och vederbörande väghållningsdistrikt av underhållet av ifrågavarande broar för närvarande är beroende på Eders Kungl. Maj:ts prövning. En fullständig redogörelse för detta ärende återfinnes i kammarkollegii advokatfiskalsämbetes underdåniga utlåtande den 9 april 1918 angående då föreliggande framställning om anvisande av medel till underhållskostnaderna under år 1918, till vilket utlåtande statskontoret tillåter sig hänvisa. Då det torde kunna antagas, att ett sådant övertagande inom en jämförelsevis snar framtid kommer till stånd, läser alltså den av statskontoret förordade anordningen med anvisande av anslag å stat för underhållskostnaderna icke länge behöva tillämpas.

Hur än denna angelägenhet må komma att utveckla sig, vill det emellertid synas som om, sedan numera Drottningholms broars arrendemedels fond förbrukats, skäl icke förefinnes att ånyo fondera från broarne inflytande inkomster. Fonden bildades på grund av nådigt brev den 1 februari 1859, vari föreskrevs, bland annat, att broavgifterna skulle användas till en särskild fond för bestridande av broarnas framtida vård, underhåll och nybyggnad samt att uppbörden vid broarna skulle utarrenderas genom statskontorets försorg. För nävarande utgör arrendesumman, för Drottningholms och Nockeby broar 5,100 kronor och för Tranebergs bro 2,500 kronor. Arrendemedlen hava emellertid hittills nästan alltid visat sig otillräckliga att bestrida underhållskostnaderna och med de belopp, vartill dessa kostnader under de senaste åren uppgått, hava samma medel endast i mycket ringa mån kunnat fylla sitt ändamål, ett förhållande, som väl åtminstone under de närmaste åren torde komma att fortfara. Under sådana omständigheter synes det skäligen ändamålslost att ånyo påbörja en fondbildning, utan torde de från broarna inflytande medel böra ingå bland statsverkets övriga inkomster och tagas till uppbörd under titeln 'diverse inkomster'.

På grund av vad sålunda anförts, får statskontoret i underdånighet hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:t *de's* i nådig proposition föreslå riksdagen att för bestridande av underhållskostnader under år 1919 för de s. k. Drottningholmsbroarna å tilläggsstat för samma år anvisa ett förslagsanslag, högst, 42,200 kronor, *de's ock* med upphävande av de i nådiga brevet den 1 februari 1859 meddelade bestämmelser, i vad de avse fonderande av arrendeavgifterna för broarna, förklara, att nämnda avgifter jämte de inkomster i övrigt, som må från broarna inflyta, skola från och med år 1919 tagas till uppbörd under titel 'diverse inkomster'.

Frågan om  
underhålls-  
skyldigheten.

Innan jag ingår på att närmare yttra mig över den förevarande, av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen gjorda framställningen om anvisande av medel till Drottningholmsbroarnas vård och underhåll under innevarande år, ber jag att få anföra ytterligare följande.

Jag får då till en början erinra därom, att frågan, huruvida statsverket eller vederbörande väghållningsdistrikt har skyldighet att bestrida underhållet av ifrågavarande broar, för närvarande är beroende på regeringsrättens prövning. För en allsidig belysning av berörda fråga torde jag få meddela efterföljande redogörelse. Därvid stöder jag mig i allt väsentligt på en av advokatfiskalsämbetet hos kammarkollegium i utlåtande den 9 april 1918 lämnad utredning i anledning av från väg- och vattenbyggnadsstyrelsen gjord framställning om beredande av medel för bestridande av kostnaderna för ifrågavarande broars vård och underhåll under sistnämnda år.

Med skrivelse den 24 oktober 1906 överlämnade väg- och vattenbyggnadsstyrelsen ett av vederbörande tillsyningsman för broarna vid Traneberg, Nockeby och Drottningholm upprättat förslag till de underhållsarbeten, som för år 1907 borde verkställas å nämnda broar ävensom en utav samma tillsyningsman till styrelsen ingiven skrift, däri denne anført utom annat, att ifrågavarande broar dåmera befunne sig i en icke ringa grad av förfall, beroende därpå, att broarnas underhåll under en lång tid varit knapphändigt, att en grundlig reparation då vore nödvändig för att broarna skulle kunna bevaras, vadan utförandet av den av tillsyningsmannen då ingivna arbetsplanen krävde ett penningbelopp betydligt överstigande det, vartill broarnas årliga underhåll eljes uppgått, samt att årliga underhållet av broarna sannolikt på grund av deras ålder för framtiden komme att bliva än dyrare än dittills.

Över väg- och vattenbyggnadsstyrelsens framställning avgav bland annat kammarkollegium underdånigt utlåtande, däri kollegium, under erinran om innehållet av de i kungl. brevet den 1 februari 1859 i avseende å ifrågavarande broar meddelade bestämmelser, ävensom om tidigare angående broarna lämnade föreskrifter meddelade, att av den s. k. Drottningholmsvägen den del, som fölle inom Färentuna härads väghållningsdistrikt, intagits i vägdelning och sålunda fördelats till underhåll å vederbörande väghållningsskyldiga under det att kostnaden för underhållet av återstående delen av berörda väg eller vägsträckan från Nockebybro till Tranebergsbro bestredes av statsverket och utginge från anslaget till allmänna bygguader i landsorten, varjämte kollegium

tillika anförde hurusom av vad i ärendet förekommit syntes framgå, att statsverket påtagit sig skyldigheten att underhålla såväl ifrågavarande broar som den s. k. Drottningholmsvägen samt att i följd härav statsverket jämlikt 19 § i gällande väglag syntes vara pliktigt att fortfarande bestrida underhållet av såväl broarna som vägsträckan mellan Nockebybro och Tranebergsbro intill dess i den ordning, som i 4 § nämnda lag föreskrevs samma broar och vägsträcka prövades bära till underhåll av vederbörande väghållningsdistrikt övertagas.

Genom kungl. brev den 15 mars 1907 fann Kungl. Maj:t gott anvisa visst belopp för verkställande av de arbeten å förenämnda broar, vilka enligt de av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen insända förslagen vore för år 1907 erforderliga, varjämte emellertid Kungl. Maj:t uppdrog åt advokatfiskalen hos kammarkollegium att å kronans vägnar hos vederbörande i behörig ordning väcka fråga, huruvida icke sådana omständigheter dämera föreläge, att väghållningsbesväret, såvitt anginge ej mindre broar vid Traneberg, Nockeby och Drottningholm än även väg mellan Traneberg och Nockeby borde förklaras skola utgöras av vederbörande väghållningsdistrikt.

Med föranledande av det advokatfiskalsämbetet sålunda givna uppdrag avlät ämbetet den 11 juni 1907 skrivelse till länsstyrelsen i Stockholms län, däri ämbetet anförde huvudsakligen följande.

I äldre tider syntes förbindelsen mellan Färentuna härad, inom vilket Drottningholms slott vore beläget, och Stockholms stad, hava, liksom fortfarande vore fallet, i stor omfattning uppehållits sjöledes, men därjämte förmedlades samfärdseln mellan dessa orter av tre vägar med därtill hörande färjor. Av dessa vägar ledde en genom Solna och Bromma socknar förbi Bällsta bro och Bromma kyrka till torpet Tyska Botten, därifrån färjeförbindelse med Lovön fanns. En förgrening av nämnda väg förde till Lövsta, därifrån man å en större färja kunde färdas till Svartsjö slott och Svartsjölandet. Den tredje vägen ledde över fastlandet söder om Mälaren genom en del av Botkyrka socken och därifrån vidare medelst färja över till Rösten i Ekerö socken. Under mitten av 1700-talet hade emellertid kammarherren G. Polhem upprättat förslag till anläggning av en flottbrygga över sundet mellan Drottningholm och Kersön. Denna flottbrygga skulle utgöra en länk i den nya väg till Drottningholm, som då var avsedd att byggas från viss punkt å förstnämnda genom Solna och Bromma socknar ledande väg till Nockeby, därifrån en bro skulle förmedla förbindelsen över sundet till Kersön. Frågan om denna nya förbindelseled förevar i riksrådet den 7 augusti 1759, då ärendet remitterades till kammarkollegium, men syntes berörda fråga därefter hava kommit att vila under många år. Först under slutet av 1700-talet torde frågan hava ånyo upptagits och vann då sin slutliga lösning. Konung Gustaf III fastställde nämligen den 15 mars 1780 en av överintendenten friherre Adlercrantz uppgjord plan till ny förbindelseled mellan Stockholm och Drottningholm, såvitt berörda plan avsåge, att en bro

på stenpelare skulle byggas mellan Lovön och Kersön. Arbetet på denna bro börjades även men syntes framskrida alltför sakta och dessutom bliva för kostbart, varför friherre Adlercrantz genom nådigt brev av den 24 februari 1783 anbefalldes att i fortsättning av den påbörjade bron bygga en provisionell flottbrygga, vilken längre fram, i fall den tilltänkta nya vägen från Drottningholm till Stockholm komme att byggas över Åkeshovs och Ulvsunda ägor till Traneberg, skulle kunna flyttas och användas att förmedla förbindelsen mellan Traneberg och Kungsholmslandet. Genom nådigt brev den 17 juni 1783 förordnade Gustaf III vid valet mellan tre olika förslag till vägar mellan Stockholm och Drottningholm, att vägen skulle byggas över Traneberg till Kungsholmslandet med flottbro av trä vid Traneberg, ävensom att vägarbetet skulle verkställas av arbetsmanskaf från armén. Planen till en på stenpelare vilande bro övergavs sedermera helt och hållet och i stället föreskrefs genom nådigt brev den 4 september 1783, att permanenta flottbroar av trä samtidigt skulle byggas mellan Drottningholm och Kersön samt mellan Kersön och fasta landet vid Nockeby, samt att arbetet med anläggningen av den nya landsvägen även skulle fortsättas och bringas till slut. Till bestridande av kostnaderna för hela företaget anslogs en summa av 70,755 riksdaler, men då en del därav redan blivit använd på, bland annat, uppförandet av ett antal stenpelare enligt den år 1780 fastställda planen, så anvisades nu endast återstoden 40,396 riksdaler, att utgå av de medel, vilka genom riksens ständers biavsked den 26 januari 1779 anslagits till faddergåva åt kronprinsen. Konungens avsikt syntes hava varit, att dessa medel skulle ersättas genom årliga avbetalningar från Drottningholms slottskassa, och till en del hade så även skett, men det hade ej kunnat utrönas, huruvida hela det förskjutna beloppet blivit till faddergåvofonden erlagt. År 1787 blevo såväl den nya vägen som broarna fullbordade samt öppnade för allmän trafik. Totalkostnaden för företaget hade då stigit till ett belopp av 98,112 rdr 21 sk. 5 rst., som utanordnats av faddergåvofondens medel. Sedermera föreskrefs genom nådigt brev den 6 september 1791, att till bestridande av kostnaderna för vägens och broarnas underhåll skulle bildas en särskild fond, till vilken årligen från Drottningholms slottskassas medel skulle inbetalas 1.200 kronor, därav 1.000 kronor beräknats motsvara kostnaden för årliga underhållet av broarna. Sedan större delen av slottskassans inkomster genom nådiga brevet den 23 augusti 1810 blivit från 1811 års början till statsverket indragen, underhöllos likväl fortfarande vägen och broarna intill 1813 års utgång av kassans medel.

Den kommitté, som blivit tillsatt att reglera hushållningen vid Drottningholms och Svartsjö slott, anmälde emellertid i underdänig skrivelse av den 5 maj 1813, att underhållet av den nya vägen med tillhörande broar ej vidare kunde av slottskassan bestridas. I följd därav bestämdes genom nådigt brev den 26 april 1814, att kostnaden för såväl vägens som broarnas underhåll skulle av statsmedel utgå och tills vidare utanordnas av besparingarna på riksstatsens första huvudtitel, men vid nästa riksdag anmälas till ersättning och beräknas under anslaget för allmänna byggnader å landet; varjämte Drottningholms slottskassa skulle från första huvudtitelns anslag erhålla ersättning för de belopp, som för vägens och broarnas underhåll från och med 1810 års början från nämnda kassa utbetalts. Sedermera hade kostnaderna för broarnas och vägens underhåll alltjämt bestritts av statsmedel, men hade till statsverket i stället ingått de från broarna härflytande inkomster. Från och med år 1803 hade nämligen personer, som färdats över Tranebergs och



Nockeby broar, erlagt vissa fastställda broavgifter, vilka till en början uppburits och redovisats av vid samma broar anställda brovakter. I syfte att underlätta kontrollen å nämnda avgifter och därjämte för att tillförsäkra kronan en större inkomst av broarna föreskrefs emellertid genom nådigt brev den 2 februari 1819, att rättigheten att uppbära berörda broavgifter skulle för sex års tid varje gång på arrende upplätas åt den högstbjudande samt auktioner för sådant ändamål anställas. I mitten av förra århundradet råkade broarna i nästan fullständigt förfall och måste ombyggas, för vilket ändamål Rikets Ständer beviljade nödiga medel. Därefter blev genom nådigt brev den 1 februari 1859 i avseende å ifrågavarande broar föreskrivet: att broavgifterna skulle i enlighet med Rikets Ständers beslut, meddelade i underdåniga skrivelser den 20 augusti 1851, den 11 oktober 1854 och den 16 februari 1858, vid beviljandet av anslag till broarnas ombyggnad användas till en särskild fond för bestridande av broarnas framtida vård, underhåll och nybyggnad: att denna fond, vilken till en början skulle utgöras av de behållna broarrendena, räknade från den 1 oktober 1855 eller begynnelsen av då gällande arrenden angående Tranebergs och Nockeby broar och vars behållningar skulle göras fruktbarande genom utlåning, borde tills vidare förvaltas av statskontoret, vilket ämbetsverk även för tiden från det dåvarande arrendekontrakt tilländaginge, skulle äga att med biträde av Konungens befälningshavande i Stockholms län besörja utarrenderingen av uppbörden vid broarna på kort uppsägningstid enligt kontrakt. vartill förslag skulle uppgöras i samråd med styrelsen för allmänna väg- och vattenbyggnader i riket, och varigenom arrendatorn tillförbundes att enligt lämnade föreskrifter sköta broarna; att styrelsen för väg- och vattenbyggnader borde övertaga broarnas vård samt antaga lämplig tillsyningsman, som jämte uppgift att övervaka, huru arrendatorn fullgjorde sina åligganden, skulle ombesörja smärre lagningar och tillse, vilka reparationer vore erforderliga; att då större reparationsarbeten befunnas nödiga, anmälan därom borde göras hos Kungl. Maj:t, som ville pröva de förslag, vilka för sådant ändamål blivit upprättade; samt att de medel, som för broarnas vård och underhåll erfordrades, finge av styrelsen för allmänna väg- och vattenbyggnader rekvireras från statskontoret, dit behörig redovisning för medlens användande borde avgivas för att ingå i räkningen över brouppbördsarrendet och därefter hos kammarrätten i behörig ordning granskas.

Av den så kallade Drottningholmsvägen hade den del, som fölle inom Färentuna härads väghållningsdistrikt intagits i vägdelning och sålunda fördelats till underhåll å vederbörande väghållningsskyldiga. Återstående delen av berörda väg eller vägsträckan från Nockeby bro till Tranebergs bro underhölles däremot fortfarande av statsverket och bestredes årliga kostnaden därför av anslaget till allmänna byggnader i landsorterna.

Den så kallade Drottningholmsvägen med därå varande broar vore numera för allmänna samfärdseln högst nödig, och föreläge nu ej längre de omständigheter, som en gång varit föranledande till, att underhållet av samma väg med broar kom att bestridas av statsverket. På grund härav och jämlikt föreskrift i ovan nämnda nådiga brev till kammarkollegium den 15 mars 1907 anhöll advokatfiskalsämbetet, å Kungl. Maj:ts och kronans vägnar, att väghållningsbesväret, så vitt anginge ej mindre Drottningholmsbron och Nockeby bro samt den del av Tranebergs bro, som ej fölle inom Stockholms stads område, än även den del av Drottning-

holmsvägen, som ej än blivit till underhåll å vederbörande väghållningsskyldiga fördelad, måtte förklaras skola utgöras av vederbörande väghållningsdistrikt.

Uti en samtidigt till överståthållarämbetet ingiven framställning yrkade advokatfiskalsämbetet, att underhållet av den inom Stockholms stad belägna delen av Tranebergs bro måtte övertagas av staden.

Sedan över den till länsstyrelsen ingivna ansökningsen de väghållningsskyldiga och vägstyrelserna i Sollentuna och Färentuna härads särskilda väghållningsdistrikt ävensom kronofogden i orten blivit hörda, meddelade länsstyrelsen den 30 april 1909 utslag i anledning av kammaradvokatfiskalsämbetets hos länsstyrelsen väckta yrkande. Kammarkollegium, där utslaget överklagades, fann emellertid i utslag den 22 december 1910 frågorna om övertagande till allmänt underhåll av å ena sidan ifrågavarande väg med därå belägna Drottningholms och Nockeby broar ävensom den inom Stockholms län belägna del av Tranebergs bro samt å andra sidan den del av sistnämnda bro, som fölle inom Stockholms stads område, stå till varandra i det sammanhang, att de borde av länsstyrelsen och överståthållarämbetet gemensamt avgöras; och blev på grund härav, med upphävande av det överklagade utslaget, målet visat åter till länsstyrelsen, som hade att gemensamt med överståthållarämbetet företaga detsamma och därmed vidare lagligen förfara.

Över den av kammaradvokatfiskalsämbetet till överståthållarämbetet ingivna ansökningsen i fråga om framtida underhållet av den inom Stockholms stad belägna delen av Tranebergs bro hade överståthållarämbetet hört stadsfullmäktige, vilka i avgiven förklaring bestritt det framställda yrkandet; och hade vidare, sedan överståthållarämbetet jämlikt 25 kapitlet byggningsbalken och § 2 av nådiga kungörelsen angående vissa föreskrifter i anledning av vad om jords eller lägenhets avstående för allmänt behov är vordet förordnat den 27 november 1845, anmodat Stockholms rådhusrätt att i vederbörandes närvaro undersöka behovet och nyttan av den ifrågavarande bron, rådhusrätten i skrivelse den 31 oktober 1910, med överlämnande av i ärendet förda protokoll, avgivit det utlåtande, att rådhusrätten med hänsyn till förebragt utredning om kör- och persontrafiken över bron funne bron vara behöfelig och nyttig för samfärdseln. Vid vad sålunda i ärendet åtgjorts hade överståthållarämbetet, som fått kännedom om länsstyrelsens utslag och att detsamma genom besvär dragits under kammarkollegii prövning, tills vidare låtit bero i avvaktan på utgången av samma besvärsmål.

Den 9 december 1911 sammanträdde länsstyrelsen och överståthållarämbetet för gemensam behandling av ärendet. Då nämnda myn-

digheter emellertid icke kunde förena sig i en mening, underställdes, med tillämpning av grunderna i andra stycket av § 56 i landshövdingeinstruktionen, frågan Kungl. Maj:ts prövning, varefter Kungl. Maj:t genom beslut den 16 oktober 1912 förklarade, att i det skick samma fråga då hos Kungl. Maj:t förekommit, överståthållarämbetets och länsstyrelsens gemensamma beslut skulle avfattas i enlighet med den av överståthållarämbetet vid nyssberörda sammanträde uttalade mening.

Till följd härav meddelade länsstyrelsen och överståthållarämbetet den 15 januari 1913 gemensamt utslag i målet, däri myndigheterna — enär vägen från Stockholm till Drottningholm över Traneberg och Nockeby med däri befintliga broar utgjorde för hela Färentuna härad enda och för södra delen av Bromma socken i Sollentuna härad närmaste landsvägsförbindelse med Stockholm, dess hamn och järnvägsstationer, samt vägen vid sådant förhållande vore för allmänna samfärdseln nyttig och nödig; alltså och då Kungl. Maj:t och kronan icke hade någon skyldighet att underhålla ifrågavarande väg eller broar, och inskränkning av vägens dåvarande bredd icke syntes kunna utan olägenhet medgivas — prövade, jämlikt 25 kapitlet 8 § byggningsbalken samt 1 och 2 §§ väglagen, skäligt förklara, att vägen med därmed sammanhängande broar skulle såsom landsväg med bibehållande av den bredd, den innehade, till underhåll övertagas av vederbörande väghållningsdistrikt, samt i följd därav ålägga, *dels* Stockholms stad och Sollentuna härads väghållningsdistrikt, till hälften vardera, att genast, intill dess annan behörigen godkänd förbindelse mellan Stockholms stad och Brommalandet kunde vara anordnad, övertaga underhållet av den nuvarande flottbron vid Traneberg, *dels* Sollentuna härads väghållningsdistrikt att genast till underhåll övertaga vägen mellan Traneberg och Nockeby, *dels* Sollentuna härads väghållningsdistrikt och Färentuna härads väghållningsdistrikt, till hälften vardera, att genast, intill dess annan behörigen godkänd förbindelse mellan Brommalandet och Kersön vid Nockeby kunde vara anordnad, till underhåll övertaga den nuvarande flottbron vid Nockeby, *dels* och Färentuna härads väghållningsdistrikt att genast till underhåll övertaga ej mindre vägen över Kersön till Drottningholm än även, intill dess annan behörigen godkänd förbindelse mellan Kersön och Lovön kunde vara anordnad, den nuvarande flottbron vid Drottningholm.

Över sistberörda utslag anfördes underdåniga besvär ej mindre av Stockholms stad, Hilleshögs, Adelsö och Spånga kommuner samt Sundbybergs köping, än även av Färentuna och Sollentuna häraders väghållningsskyldiga.

Besvären, som tillhörde jordbruksdepartementets föredragning, föredrogos i regeringsrätten den 17 februari 1915; och prövade Kungl. Maj:t — enär tillfredsställande utredning icke i målet ägt rum beträffande vare sig trafikens omfattning å ifrågavarande väg med tillhörande broar i vad densamma fölle inom Färentuna och Sollentuna härader och särskilt vad anginge Drottningholms och Nockeby broar jämte den sannolika årliga kostnaden för underhåll av sistnämnda broar eller beskaffenheten och den ungefärliga kostnaden för de andra anordningar, som tilläventyrs kunde finnas ägnade att utan eftersätta de av trafikens berättigade krav ersätta samma broar — skäligt uppdraga åt länsstyrelsen i Stockholms län att i nämnda hänseende införskaffa behörig utredning samt därefter och sedan vederbörande beretts tillfälle att ånyo yttra sig i målet inkomma med det förnyade underdåniga utlåtande, vartill utredningen kunde föranleda.

Enligt vad jag ur en av landssekreteraren i Stockholms län avgiven promemoria inhämtat, har nämnda remiss, som till länsstyrelsen inkommit den 24 mars 1915, först den 3 juni 1918 föranlett någon åtgärd från länsstyrelsens sida, då styrelsen nämnda dag, hos såväl väg- och vatteubyggnadsstyrelsen som kronofogden i Svartsjö fögderi begärt verkställande av vissa utredningar. Sedan svar härå till länsstyrelsen ingått remitterades ärendet den 10 augusti 1918 till landsfiskalen i Färentuna distrikt, med anmodan att bereda vägstämman i Färentuna härads väghållningsdistrikt ävensom kommunalstämmorna i Hilleshögs, Munsö och Adelsö socknar tillfälle att ånyo yttra sig i ärendet, dels ock skyndsamt inkomma med remissakten och de yttranden, som kunde komma att avgivas. Svar å denna remiss inkom till länsstyrelsen den 3 innevarande mars månad, varefter styrelsen samma dag remitterat ärendet till överståthållarämbetet för yttrande efter hörande av drätselnämndens första avdelning.

Enligt vad bemälda landssekreterare vidare upplyst torde, sedan svar från överståthållarämbetet inkommit, advokatfiskalsämbetet hos kammarkollegium lämnas tillfälle att yttra sig. Därefter skall länsstyrelsen avgiva det infortrade utlåtandet. Sålunda har länets styrelse icke ännu, efter en tid av något mera än fyra år, avgivit det från styrelsen infortrade förnyade utlåtandet i ärendet.

*Departements-  
chefen.*

Det är visserligen att beklaga, att frågan om väghållningsdistriktens övertagande av underhållsskyldigheten beträffande ifrågavarande broar ännu icke efter tolv år vunnit sin slutliga lösning. Emellertid lär statsverket, till dess den högsta instansen fattat beslut i ärendet, även

för år 1919 böra vidkännas ifrågavarande underhållskostnad. Med stöd av den härovan lämnade utredningen torde man emellertid kunna hysa berättigad förhoppning, att ärendet inom en jämförelsevis snar framtid kommer att företagas till avgörande samt att statsverket kommer att befrias från bördan av broarnas vidare underhåll.

Såsom statskontoret i dess ovan intagna utlåtande erinrat, hava underhållskostnaderna för ifrågavarande broar hittills i allmänhet bestritts under förskottstitel och sedermera ersatts, endera från av riksdagen för ändamålet anvisat anslag eller, såsom skett genom Kungl. Maj:ts beslut den 23 december 1918, från anslaget till oförutsedda utgifter eller ock slutligen från den av statskontoret förvaltade Drottningholms broars arrendemedels fond. Då de utvägar, som förut stått Kungl. Maj:t till buds för anvisande av medel till täckande av ifrågavarande kostnader, icke längre, på sätt statskontoret framhållit, kunna eller lämpligen böra beträdas, läser Kungl. Maj:t nu böra hos riksdagen anhålla om för ändamålet erforderliga medel.

Till kostnaderna för vård och underhåll av Drottningholmsbroarna hava under nedannämnda år anvisats följande belopp, nämligen

för år 1914 till	15,100	kronor	
» » 1915 »	15,700	»	
» » 1916 »	15,800	»	
» » 1917 »	25,450	»	samt
» » 1918 »	32,400	»	

Som jag förut nämnt begäres för innevarande år för ändamålet i fråga ett belopp av 42,200 kronor. Kostnadsstegringen är i jämförelse med föregående år visserligen avsevärd men den torde dock förklaras av de särskilt under år 1918 oerhört stegrade arbets- och materialpriserna. För min del har jag i likhet med väg- och vattenbyggnadsstyrelsen icke någon erinran att framställa mot berörda av tillsyningsmannen för broarna beräknade kostnad.

Den av statskontoret väckta frågan om upphävande av bestämmelserna i nådiga brevet den 1 februari 1859 i vad de avse fonderande av arrendeavgifterna för broarna torde icke böra företagas till prövning, förrän frågan om underhållsskyldigheten i avseende å broarna blivit av Kungl. Maj:t i regeringsrätten slutligen avgjord.

Under återopande av vad jag härovan anför, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen, att, för underhåll och vård under år 1919, i enlighet med vad jag här ovan närmare angivit,

av de s. k. Drottningholmsbroarna å *tilläggsstat* för samma år under sjunde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag, högst, av 42,200 kronor.

Vad föredragande departementschefen hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämde, fann Hans Maj:t Konungen gott bifalla; och skulle till riksdagen avlåtas proposition av den lydelse, bil. litt. . . . vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

*Sven Lidholm.*